

MOGYORÓD ÉRTÉKEI

ÉPÍTETT ÖRÖKSÉGÜNK

MOGYORÓD ÉRTÉKEI ÉPÍTETT ÖRÖKSÉGÜNK

Mogyoród
2018.

Borító: *Bebo Károly: Szent Mihály- szobor*

Kiadó: Mogyoródi Települési Értéktár Bizottság

A kiadásért felelős: Herman Katalin

A kiadványt lektorálta: Kériné Kurucz Rózsa

Fotókat készítette: Marosán László

Szerkesztette és a borítót tervezte: Nagy Réka

Nyomda: Magenta Trade 2018 Kft.

Megjelent: 350 példányban

Támogatók:

Mogyoród Nagyközség Önkormányzata

Magenta Trade 2018 Kft.

Copyright

Minden jog fenntartva!

ISBN: 978-615-00-4163-6

Bevezető

A Mogyoródi Értéktár Bizottság felvállalta, és folytatja azt a sokszor nem könnyű feladatot, hogy összegyűjti és az évente megjelenő kiadványokban szemléletesen és részletesen bemutatja Mogyoród értékeit, örökségét. A sikeres első kiadvány, a „Mogyoródi Lakodalmas” után úgy gondoltuk, hogy fontos felkutatni és számba venni településünk épített örökségét.

Minden kor lenyomatát hagyta az épületeken: építette, pusztította, átépítette vagy újjáépítette, de mindig megpróbált értéket adni hozzá. Máig őrzött hagyatéka ez a régi és az újabb kor emberének, aki hasonlóképp szerette a szépet, mint mi magunk. Az épületek mellett az adott kor szellemét és az emberek lelkületét is hűen tükrözik azok a szobrok és építmények (pl. útmenti keresztek vagy a Kálvária), amelyek méltóak a gondozásra. Állaguk megőrzése és továbbörökítése pedig mindannyiunk feladata.

Néhány építészeti alkotást gyűjtöttünk össze, amelyek községünk épített történelmének pótolhatatlan emlékei, és kulturális örökségként különleges értéket jelentenek számunkra. Ezeket fogtuk egy csokorba, hogy történetüket hitelesen és fényképekkel illusztrálva mutassuk be az itt élőknek és az érdeklődőknek abban a reményben, hogy e kiadványt nemcsak az idősebbek, hanem gyermekeik is olvasni fogják, templomainkat vagy éppen a pincesorunkat pedig „unokáink is látni fogják”.

Herman Katalin
Mogyoródi Értéktár Bizottság elnöke

SZENT MIHÁLY FŐANGYAL TEPLOM

A templomot részben a török uralom alatt elpusztult Árpád-kori mogoródi bencés apátság köveiből építették 1747-1749-es években Althan Mihály váci püspök költségén. 1749-ben szentelték fel Szent Mihály főangyal tiszteletére. Az egyhajós, egy homlokzati toronnyal ellátott barokk templom az 1909-1910-es években keletről kereszthajóval bővült. A belső tér három szakaszos, hevederes, csehsüveg boltozattal fedett, mely gömbsüvegéből származtatott boltozatforma. A főoltár-együttesben Bebo Károly Szent Mihály arkangyal szobra áll. Ez a 18. században készült, magas minőségű festett aranyozott szobor. A főhajó két boltszakaszát Böszörményi Schwarz János falfestő az 1930-as években, secco technikával készített monumentális falképei díszítik. A kereszthajó észak-nyugati pillérén historizáló szószék található, mely a csillárokkal, a gyóntatószékekkel, padsorokkal és egyéb templomi felszereltséggel együtt zömében az 1910-es évekbeli átalakításokkor kerültek a templomba.

A templom szabadon álló, nyeregtetővel fedett, egy homlokzati toronnyal ellátott, egyhajós, keletről kereszthajóval bővített. A díszítetlen homlokzat egyszerű kialakítású. A két oldalt található szoborfülkében Sebestyén Zoltán helyi faragó Szent. Sebestyén és Szent Fábián mártír püspökök festett szobra látható. A hagyományos hullámtagos toronysisak egyszerű, csúcsíves.

A toronyban három harang van. A templom Mogyoród legrégebbi műemlék épületegyüttesének emblemikus tagja, amely a hitéleti alkalmak mellett hangversenyek és más rendezvények helyszíne is. A templomépületet az Egyházközség az elmúlt 15 évben - jelentős anyagi ráfordítással - több körben felújította és tatarozta.

KATOLIKUS PLÉBÁNIA

A templom mellett, az utcavonallal párhuzamosan áll a barokk stílusú plébániaház, melyet az 1770-es években Migazzi Kristóf váci püspök építtetett, eredetileg vadászkastélynak. Homlokzatait egyszerű, szalagkeretes ablakok és osztópárkányok tagolják.

Később az épületet átépítették, melynek következtében késői barokk jellegét elsősorban a földszinti rész őrizte meg. Az épületet néhány éve tatarozták.

A Plébánia, a Szent Mihály Főangyal Templom épületegyüttes és annak közvetlen környezete nemcsak az Egyházközség számára jelent kimagasló értéket, hanem az egész település részére is.

Az épület műemléki védelem alatt áll.

BEBO KÁROLY: SZENT MIHÁLY- SZOBOR

A római katolikus templom főoltárát Bebo Károly óbudai szobrász 1749-ben készült művészi értékű, hársfából faragott, festett és aranyozott, barokk stílusú Szent Mihály- szobra díszíti, mely egyházi megrendelésre készült.

A ma is kifogástalan állapotú szobor a hazai barokk-rokokó szobrászat egyik nagyszerű alkotása. A magas művészi színvonalú szobrászmunka a barokkra jellemző stílusjegyeket hordoz, mely kétségkívül remek fafaragói munka is egyben. Ebben az időben Bebo Károly a Zichy család szobrásza és építési felügyelője volt. Bebo Károly alkotásait, így a Szent Mihály- szobrát is a festői-ség, mozgalmasság, drámaiság és pátosz jellemzi.

A főangyalt szárnyakkal ábrázolja, harci öltözetben, lábánál a legyőzött sárkánnyal, a Sátán megtestesítőjével. Ezt a győzelmi képet láthatjuk, ha a szemünket az oltárra emeljük.

1960-ban a Műemléki Felügyelet a főoltárt díszítő Szent Mihály-szobrot műemlékké nyilvánította. A faszobrot és a felépítményt Németh Kálmán főtí szobrász és fafaragó mester restaurálta 1960-ban. A barokk stílus fontos technikai újításaként meg kell említeni, hogy úgy a márványból, illetve fából faragott, mint a bronzból öntött szobrokat addig soha nem tapasztalt anyagszerűség jellemezte. A bőr, a ruhák szövete, a csipkék, a hajfürtök anyaga közti különbség érzékeltetése komoly feladat elé állította a kor szobrászeit.

A barokk szobrok, így a Szent Mihály- szobor is, nem csupán egyetlen, statikus nézetből mutatják be a kompozíciót, hanem a szemlélőt is mozgásra késztetve, körüljárhatja az alkotást.

Bebo Károly: Szent Mihály- szobra Mogyoród egyik kiemelkedő képzőművészeti alkotása, mely vitathatatlan művészettörténeti és művészi értéket képvisel.

NEPOMUKI SZENT JÁNOS

Wolfflin János 1340-50 között született Csehországban, a kicsiny Pomuk, mai nevén Nepomuk nevű mezővároskában. A folyók, hidak, hajósok, vízimolnárok, halászok védőszentjeként, és a gyógyási titok mártírként tartják számon. Mint egyházi méltóságot és jelentős szónokot, egész Prága ismerte és szerette. 1729-ben szentté avatták.

Szobrai Magyarország egész területén is elterjedtek, különösen vízpartokon, hidakon, templomok kertjében. Mogyoródon az 1770-es években készült a műkő posztamensen álló egész alakos szobor. Papi ruhában, vállán hermelinpaláستtal, fején bírétummal, karján feszülettel ábrázolják Szent Jánost.

Eredetileg a templommal szembeni ház udvarában állt félkör alakú talapzaton föléje épített kagyló formájú fedéllel. Ma már hiányzik ez a fedél. A szobor megőrzésével kapcsolatban, mintegy 60 évvel később, a szoborral szomszédos Kamarás Mihály gazdasági feljegyzéseiben az alábbiakat olvashatjuk: „Atyám fölkarolta és átvette Szent Jánost 1833-ik évben, május 16-án. Gondnoka lett és megújította, festette, bekerítette, ez apáról fiúra marad, a kerítést fenn tartják, a szobrot megújítják, ha a festék lekopik. Mogyoródi parókián így van beírva protikulomban (potokollumban).

Jegyeztem Kamarás Mihály, 1879. évben április 26-án Isten kegyelméből.”

A szobor 1995-ben került mai helyére, a Szent Mihály Főangyal Templom bal oldali támfallépcső felső részének közelébe. A barokk Nepomuki Szent János- szobor műemlék jellegű.

LOURDES-I BARLANG

Lourdes városka közelében 1855-ben a szegény, tanulatlan 14 éves Bernadettnek többször is megjelent a Szűzanya. Imára kulcsolt kezében aranyzsinórra fűzött olvasót tartott. Megbízta a kislányt, hogy mondja meg a papságnak, hogy építsenek kápolnát, és jöjjenek körmenetben a jelenések helyére. A jelenések híre mindenfelé elterjedt, a zarándokok egyre szaporodtak, a csodák száma egyre növekedett. A Lourdes-i jelenések híre hazánkban is felkeltette a Szűz Mária iránti tiszteletet, és a templomainkban elkezdtek oltárt emelni a Lourdes-i Szűz tiszteletére.

A mogyoródi templomban a jobb oldali mellékoltár épült a Lourdes-i Szent Szűz tiszteletére 1909-ben. 1967-ban a templom bejáratától balra alakították ki a Lourdes-i Kápolnát. 2006-ban, Karácsondi Mihály atya idejében, Hutter György építési vállalkozó és munkatársai a templomkertben felépítették a Lourdes-i barlangot. A templom és a plébánia előtti támfal építéséből megmaradt dunabogdányi andezit követ használták fel a barlang építéséhez. 2010-ben Marosán László képzőművész átfestette Szűz Mária és Bernadett szobrát.

EVANGÉLIKUS TEMPLOM

A gyülekezet múltjából az első adat 1715-ből származik. 1870-ben már számottevő evangélikus élt a faluban. A közösség akkori otthonát az imaház, az egy tantermes iskola és a tanítói lakás alkotta.

Ezek az épületek tűzvészben pusztultak el a falu sok lakóházával együtt 1900-ban. 1901-ben új templomot építettek közegyházi segítséggel és a helyi maroknyi gyülekezet áldozatos munkájával. A templom ezúttal kőből készült.

Az 1965-ben történt belső átalakítást követően a templom otthonosabbá, korszerűbbé vált. A szószék az oltártérben található, de nem magasodik az oltár fölé. A templombelső terének legnagyobb értéke a Szita István evangélikus lelkész és festőművész által (al secco) szekko technikával készített nagyméretű oltárkép. Rajta a mennyei Jeruzsálem fényei tükröződnek a Földön, s e körül Jézus életének állomásai, születése jáslától a Golgota keresztjén át, az üres sírig láthatóak.

Az oltárkép két oldalán Jézus egy-egy példázatát jelenítette meg a művész. Az elvetett mag szárba szökkenésének és a szőlőtő érett fürtjeinek ábrázolásával Isten ígéjének gyümölcstermő hatásáról vallott a festő. A Luther-rózsza, az evangélikus hit jelképe, a szószék díszítő eleme is. Ez a jelkép a templom bejárati ajtaja felett is megjelenik, őrizvén Luther Márton emlékét. A templomtoronyban három harang van elhelyezve. 2002-ben a templomban teljes belső felújítás történt, majd 2011-ben elkészült a templom külső festése is. A templom szomszédságában szolgálati lakást és két közösségi termet alakítottak ki, mely 2015-ben került felújításra.

REFORMÁTUS TEMLÖM

A 18. század első felében a környékről tucatnyi katonai felmérés és úrbéri térkép készült. Ezek mutatják, hogy már 1724-ben a Zsák utca 9. számú telek hitéleti használatban volt. Feltételezhető, hogy a vármegye 1733-as összeírásában szereplő fatemplom állt itt. 1834-ben - Varga István rektorságában - zárt udvarban építettek a reformátusok imaházat, melyet ugyanazon alagra építettek újjá 1880-ban. A tornyot 1927-ben építették a déli homlokzat elé, s az egész épületet templommá alakították Munkácsy Barna László lelkeszsége és D. Varga István gondnoksága idején.

1834-ben már használtak harangot, de sem torony, sem harangláb meglétére nincs adat.

A templom bejárata eredetileg a Mózeszéknél volt, majd az 1926-27-ben épített torony alatt nyitottak újat. A templom a II. világháború idején károkat szenvedett, melyeket 1947-ben javítottak ki. Az észak-déli tengelyű épület déli homlokzat előtti tornya 10 méter magas volt, ez alatt nyílik az egyetlen félköríves bejárat. Az épület egyik hosszanti oldalán két-két félköríves záródású ablak van. A 7×10 méteres belsőben sík, vakolt mennyezet, az északi fal közepéhez állított szószék és egy orgonaszekrényt utánozó harmónium található. Velük szemben rendes templomi padok vannak 70 ülőhellyel.

2007-ben a templom új tetőt kapott, 2009-ben a templomtornyot egy szinttel, 2,7 méterrel megemelték. A toronysüveg szerkezetét lecserélték, így magasabb lett 4 méterrel, és vörösréz-borítást kapott. A toronyban két harang található. 2014-ben pályázati, önkormányzati és egyházi támogatásokból, valamint a gyülekezet erőfeszítéséből a régi helyén épült egy korszerű gyülekezeti ház.

SZENT LÁSZLÓ KILÁTÓ-KÁPOLNA

A mogyoródi lakosokban él az alapító Szent László tisztelete, jó példa erre az évente megrendezett Szent László Hét és a millennium évében a faluban állított szobor, amely lovagkirályunkat ábrázolja.

Róla nevezték el a Makovecz Imre tervei alapján épült kilátó-kápolnát.

A 310 méter magas dombon, a Somlyó-hegyen a faszindelyes kilátót 2000-ben kezdték el építeni a kb. tíz évvel azelőtt leégett korábbi kilátó helyére.

A Mogyoródi Nőegylet ötlete volt az új kilátó megépítése. Makovecz Imre a kilátót egyben kápolnának is tervezte, hogy ne csak kirándulóhellyé, hanem kultikus helyé is váljon a Somlyó-hegy. A kápolna a kilátótorony tövéből nyílik, a tervező elképzelése szerint azt föld borítja.

A Mogyoródi Nőegylet, a magánszemélyek és a vállalkozók felajánlásai mellett a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma is hozzájárult a költségekhez. Az építkezés nagy összefogással zajlott, az emberek örömmel jártak fel a Somlyóra, hogy társadalmi munkában segédkezzenek, aminek hatalmas közösségformáló ereje volt. Bontott téglából húzták fel a falakat. A kovácsoltvas kaput és a kápolna rácsát ingyen készítette Korpos Ferenc mester.

A kápolnába került két és fél méter magas Szent László- faszobrot Sebestyén Zoltán alkotta (kép az 1. oldalon) . A kilátó tetejére kereszt került. A kilátó-kápolnát 2001. július 3-án ünnepélyes szabadtéri szentmisén adták át.

FALUHÁZ

A Faluház egy, a 20. század elején épült parasztházban helyezkedik el, amely a Templom úton található.

Az épületet az Önkormányzat megvásárolta, majd berendezte a falu múzeumának. Ezzel egy régi álom vált valóra, hiszen a korábban összegyűjtött, kallódó, megkopott tárgyak, öreg bútorok, ruhák és fényképek végre saját otthonra leltek.

1995-ben a Szent László Hét ünnepségsorozat keretein belül avatták fel a Faluházat, amely hivatott lett az eltűnő falusi-paraszti múlt emlékeinek méltó megőrzésére.

2015 májusában Mogyoród Nagyközség Önkormányzata és a Mogyoród Turisztikai és Településfejlesztő Kft. megbízásából elkezdődött egy szakmai, néprajzos munka a Faluházban. Megtörtént a Faluház szakmai szempontú újrarendezése.

Az első helyiségben egy konyhát rendeztek be, melyben az új tárgyakkal kiegészülve a paraszti élet sokszínűsége került bemutatásra. Az eredeti parasztházas elrendezéssel szemben a középső helyiség ad helyet a mogyoródi népviselet múltjának és jelenének. A belső helyiség egy tárgyakkal gazdagon berendezett lakószoba lett.

2016-ban a Faluház bekerült a „Turista Érem Mozgalom” helyszínei közé.

PINCESOR

Az 1840-45 közötti katonai térképeken már látható a pincesor, a mai Dózsa György utca, Pincesor utca és Csíkvölgyi út mentén. A pincék egykor a Mogyoródi-pataktól emelkedő hegyoldalakba épültek az utcák mindkét oldalán. Mára a pincesor kisebb-nagyobb közökkel maradt fenn. Az eredeti faluszerkezet leginkább a Pincesor utca és Somlói utca alsó szakaszán látható. A tulajdonosok odafigyelését jellemzi, hogy egyre több épület nyeri vissza a felújítások során eredeti arculatát és funkcióját. A Képviselő-testület a megmaradt pincék egy részét helyi védelem alá helyezte.

A pincesor építészetiileg jelentősen eltér a legtöbb hasonló Pest megyei pincefalutól, mivel Mogyoródon a pincék zárt sorú beépítéssel, utcával párhuzamos nyeregtetővel készültek.

Anyaghasználat tekintetében a cserépfedés, vakolt homlokzat, kőtagozat a jellemző. A ház jellegű épületek mellett helyenként földdel fedett, barlangszerű pincelejárót is építettek a löszfalba.

A helyi védelemnek köszönhetően megújulhatnak a pincesorok, a keskeny, szűk utcák hangulata tovább élhet.

Pest megye egyik gyöngyszeme lehet a mogyoródi pincesor.

KLASTROM-HEGY

A Klastrom-hegy a Dózsa György út-Somlói utca-Kiss Ernő utca által határolt része Mogyoródnak.

A településről, és egyben a Klastrom-hegyről az első fennmaradt írásos emlék egy német császári oklevél (1074 végéről származik), amely az 1074. március 14-én zajlott, győztes mogyoródi csatához köthető. A győzelem emlékére László (későbbi Szent László király) bencéseket telepítve apátságot alapított a mai Klastrom-hegyen.

A megépített létesítmény egy templom volt, amelyhez kolostor is csatlakozott. A török uralom alatt a kolostor pusztulásnak indult. 1725-ből származik egy feljegyzés, mely szerint: „Hajdan itt apátság volt és kolostor, amelynek romjai a falun kívül, a dombtetőn még megvannak.” 1747-1749 között épült az új plébánia és a mai Szent Mihály Templom, amelyhez az ősi bencés templom és a monostor köveit is felhasználták.

Kvassay Judit régész 1986-1987-ben végzett feltárásai során rálelt az apátság maradványaira a Klastrom-hegyen, a Kiss Ernő utca 9-11. szám alatt levő telkeken. Sajnos az épület észak-nyugati felét már korábbi tereprendezések során részben elpusztították.

Napjainkban a Klastrom-hegy szinte teljesen beépített. Az egykori apátság helyén ma park és emlékmű áll.

Az itt felállított kőkereszt kovácsoltvasból készített kerítéssel van körbevéve, mely a település szérűskerti részét jelezte anno. Sokan pihennek meg itt a kihelyezett padokon imába merülve. A hála jeléül került fel egy márványtábla az alábbi felirattal:

„Jöjj a kereszthez lélek, ha bánat terhe nyom!

Jöjj, itt lecsendesül minden fájdalom.

Megáldalak, menj most szenvedni, küzdeni

S jöjj mindig a kereszthez erőt meríteni!”

(Varga Géza családja 2003.)

A téren található egy emléktábla, melyet 1974-ben a mogyoródi csata 900. évfordulójára helyeztek el a parkban.

Sebestyén Zoltán faragó művészünk Szent László tiszteletére faragott kopjafája jelzi az itt zajlott történelmi eseményeket, a királyt, aki győzedelmesen vívta csatáját. Az itt élő családok elődeikhez híven gondozzák a parkot, mely ma már a Szent László tér nevet viseli. Máthé György plébános atya kezdeményezésére több, mint 25 éve a Szent László kisbúcsú helyszíne a tér.

HŐSÖK LIGETE

A Mogyoródi Katolikus Egyházközség temetőjének része a Hősök Ligete.

K. Juhász Józsefnek köszönhetjük, hogy a II. világháborúban hősi halált halt magyar katonáknak külön temetkezési helyet alakított ki 1946-ban. Ez a hely a Hősök Ligete.

Több évtizeden keresztül nemes önzetlenséggel gondozta a fenyőkkel, sövénnel, virágokkal beültetett végső nyugalóhelyeket és a sírkertet.

A liget közepén, magas köemelvényen óriás fakereszt áll, 28 katona nevét vésték bele, akik 1938-1945 között különböző frontszakaszon áldozták fel fiatal életüket. Későbbiek során a temető bejáratától jobbra, fent a sírok között az elesett német és szovjet katonának is sírkövet emelt.

Az elmúlt években Aranyosi-Péter Máté, a Honvédelmi Minisztériummal együttműködve, a Mogyoród Község Önkormányzatának és Községünkért Mogyoróderért Alapítványnak a támogatásával felújította a hősi sírokat.

A Hősök Ligetében állított kopjafák hirdetik az 1074-es mogyoródi csata emlékét, és az 1848 és az 1956 hős fiaink tetteit. Szintén itt található a tragikus körülmények között elhunyt Eröss Zsolt hegemánszó kopjafája is.

Nemzeti ünnepeinken e méltó helyen gyertyagyújtással, koszorúzással és ünnepi megemlékezéssel adózunk hőseink emléke előtt.

ÚTMENTI KERESZTEK

*„Az új kereszt kőhalmon áll.
Az apró jelképes Golgota
idézi, hogy Jézusnak már
miértünk meg kellett halnia.
Utam előtte elvezet,
és gyakran lábánál megállok,”*

(Harcos Katalin: Fohász a keresztnél)

A kereszt a keresztény kultúrkörben Jézus megváltó szenvedésének, a keresztények dicsőségének a jele.

A katolikus emberek szerte a világon emlékeztető jelként Krisztus - keresztjét helyezik el közvetlen élő környezetükben, az utak mentén, határszéleken. Az élet egyre sűrűsödő dolgai közepette, a mindennapok sodrásában Krisztus keresztjére feltekintve emlékezetükbe idézik, és így szívükbe vésik, hogy Jézus az út, az igazság és az élet.

Községünkben is a faluból kivezető utakra, határszélekre, az „Öregfalu” akkori központi részére állíttattak kereszteket a hívek. Az előtte elhaladót ezek imádságra vagy keresztvetésre, a férfiakat kalapjuk megemelésére készítették.

Annak idején a falu szélét jelezte ez a kőkereszt, majd a később bővülő település Újfalu részének kezdetét is jelölte.

Az 1800-as években itt kezdődött a szérűs kert, melynek részlete a Feszty- körképen is látható. Pásztor János és felesége, Ellenbacher Mária állíttatták.

A településről kivezető és egyben a következő faluba, Fótra átvezető út szélén állította fel az 1800-as években id. Hutter János a kovácsoltvas kerítéssel körbevett kőkeresztet. A Zrínyi utcai, de Mázsa térinek hívott kereszthez enyhülésre, imára a II. világháború idején sokan jártak szombatonként virágot hozva, és fohászolva a fogságban lévőkért.

Helyszínünk a Bajcsy-Zsilinszky Endre és a Sarló utcába vezető dombos rész. Ez a kereszt az egykori ősi mogyoródi területről érkezett. Az 1853-as évszám az eredeti felállítás idejét jelöli. A kovácsoltvas kerítés Petruska Ferencz 1885-ben alapított műhelyéből való. Az 1950-es években került Szent Jakabról Hegedűs Mihály egyháztanács tag

közreműködésével a Katolikus Plébániára. 1987-ben a Torma-végi keresztnél első ízben vehettek rész a hívek szabadtéri szentmisén, a Szent Kereszt Felmagasztalása ünnepén. Az előző évben elkészült (addig rendezetlen) terület új színfoltja lett a falunak azzal, hogy a kereszt környékén parkot létesítettek. A kereszt újkori nevezetessége, hogy közelében végezték ki és temették el az ismert politikust, Rajk Lászlót. Környékbeliek, utcabeliek gondozzák ezt a meghitt területet. 2017-ben került felújításra a corpus. 1987 óta ennél a keresztnél a Szent Kereszt Felmagasztalásának ünnepén szabadtéri szentmisére gyűlnek össze a hívek.

A Pléh Krisztust határkeresztként tartjuk számon. Csömör és Mogyoród határrész találkozásánál helyezték el annak idején. A fakeresztre erősített Krisztus eredetileg festett volt, de az időjárás viszontagságai lekoptatták színeit. Ennek ellenére az oda zarándoklókra a Pléh Krisztus különös szakrális erővel hat.

Mária- kép a Pléh Krisztus közelében

A Mária- képet Ács Richter József parasztgazda hálából állította 1894-ben. Ő faragta annak idején, és véste rá az imádságot. Felállításához több anekdota is fűződik, miszerint a jégveréstől óvta meg a vetést a Magasságbeli. De a falusiak azt a történetet is mesélik, miszerint: „Megindultak a lovak a boronával, beakadt a lába és egy fatuskó állította meg”. Ezen a helyszínen történt, s a kereszt a Mária- képpel a megmenekülés jelző oszlopa. Az idő múlása és a rongálások okán többször került javításra, felújításra. Először 1935-ben, majd a közelmúltban, amikor ifj. Kamarás József újította fel.

A kereszt a máriabesnyői zarándoklat egyik állomása. Felállításának idején még szőlőültetvényeket láthatott az erre járó a faluból kivezető úton. Érdekessége, hogy az apátsági templom kövéből faragták a feszület zárókövét. Régi vallásos szokás és hagyomány, amely még a múlt századot is végigkísérte: a búcsúsok kísérése és fogadása. A zarándokok egyik állomása volt ez a feszület úton a máriabesnyői Nagyboldogasszony Bazilika felé. Itt megálltak, és az otthon maradottakért is imádkoztak, majd folytatták zarándoklatukat. Ez ad kultikus jelentőséget ennek a helynek.

A mai kor embere, elsősorban az itt élők, de a Budapestet körbe vevő rózsafüzér zárandoklaton imádságba merülő emberek is megpihenhetnek a fából faragott kereszt alatt Jakab apostol társaságában. Sebestyén Zoltán fafaragó készítette 2003-ban. Az emlékhelyet Tóth Mihály állította.

Kamarás Józsefné és a Rózsafüzér Társulat tagjainak kezdeményezésére indult meg a hely kialakítása. Kamarás Rózsika és testvérei háza állt itt eredetileg, melyet lebontottak, s a kert adta a helyszínt. Később a területet odaajándékozták az egyházközségnek. A tér kialakítása, térkövezése és bekerítése lelkiismeretes mesterembereknek köszönhető. Tujákat telepítettek, padokat helyeztek el, meghitt parkká varázsolták a kereszt környezetét. A keresztet 2000 májusában szentelték fel.

A HÉV állomáson található feszület abban különbözik a település többi keresztjétől, hogy vastag fahasábokból alakították ki a keresztet. Ezen helyezték el a fémből öntött Krisztus alakját (corpust). A feszületet a II. világháború után 1946-ban emeltette Egri József hálából, sebesült fia gyógyulásáért.

KERESZT A HÁZTETŐKÖN ÉS FÜLKESZOBROK

A régi házak tetőrészét kovácsoltvas oromdíszt zárta. Az oromkereszt védelmező jelkép, az ősi európai néphagyományokban gyökerezik. A hiedelem szerint óvta a házat és lakóit a gonosz erőktől és a kinti veszedelmektől. A katolikus lakosság házain kívül-belül tükröződött a házban élő család vallása. Az épületek oromzatán vagy a kémények tetején keresztek álltak. Az épületek utcai homlokzatán pedig kis fülkében sokféle anyagból, például fából, porcelánból, illetve cserépből készített Máriát vagy Jézust ábrázoló szobor található.

Településünkön a háztetőkön látható keresztek egy része a falu egy szomorú eseményéhez kapcsolódik, az 1900-as év tűzvészéhez. A váci Zichy püspök földjeinek odaajándékozásával segítette a híveket az újjáépítésben. Ezért hálából kerültek az akkor épülő hajlékokra a keresztek. Manapság is sokan helyezik fel oromdíszként a keresztet, de helyi eredetét talán most e néhány sorból ismerhetik meg.

STÁCIÓK ÉS A KÁLVÁRIA

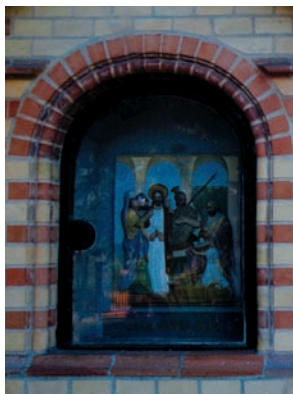
„A stációk arra emlékeztetik a keresztényeket, miként követték egymást az események villámsebesen és hallatlanul erőszakosan Jézus földi életének utolsó óráiban. A vér és kínszenvedés útja Pilátus íté-lőszékétől a Golgotáig vezet: néhány százméternyi kanyargós út, amelyen az elítéltnak végig kellett cipelnie keresztjét a katonák gyű-rűjében, és az evangélium tanúsága szerint „sok embertől kísérvé”

(Új Ember)

A keresztény ember jelképesen járja végig Krisztus szenvedésé-nek útját az ítélettől a sírba tételig. A ferences gyakorlatot elis-merve XII. Kelemen pápaságának idején 1734-ben engedélyez-te a 14 állomásból álló kálváriák felállítását. Településünkön az állomások sárga téglából készültek, félköríves ablakos nyílással, sátozottós fedéssel. Festett, öntöttvas képek jelenítik meg Jézus szenvedésének állomásait, s láthatjuk és kísérhetjük imával, a nagybőjti időszak péntekjein, valamint Nagypénteken, egészen a Golgotáig. A Stációk a következő jeleneteket ábrázolják:

1. Jézust Pilátus halálra ítéli.
2. Jézus vállára veszi a keresztet.
3. Jézus először esik el a kereszt súlya alatt.
4. Jézus találkozik anyjával.
5. Cirenei Simonnal vitetik a keresztet.

6. Veronika kendőjét nyújtja Jézusnak.
7. Jézus másodszor esik el.
8. Jézus szól a síró asszonyokhoz.
9. Jézus harmadszor esik el.
10. Jézust megfosztják ruháitól.
11. Jézust keresztre feszítik.
12. Jézus meghal a kereszten.
13. Jézust leveszik a keresztről.
14. Jézust sírba helyezik.

A stációkat az időjárás, a rongálások, valamint a háborús időszakban ért sérülések is kikezdték. Sor került a felújításra, melynek elindítója a Községünkért Mogyoródért Alapítvány volt. Az adományozók anyagi hozzájárulása révén elkészült 2004 Mindenszentek ünnepére, a Temető Bizottság koordináló munkája segítségével. A stációk hátoldalán márványtábla őrzi az adományozók nevét. A keresztút 14 stációs domborműve a Kálváriához vezet.

A Kálvária a római katolikus lakosságú települések, így falunknak is egyik kultikus helye. A keresztútjárás, keresztúti ájtatosság gyakorlásának színtere. A kálvária 1770-ben épült késői barokk stílusban. A kiskápolna egyszerű oltára alatt az Úrkoporsó, felette Piéta-kép volt. Baloldalt az ülő Krisztus szobrát láthattuk. Kétoldalt félkör alakban vezetett fel lépcső Krisztus és a két lator ónból készített szobrához, melyet Őriből hozattak annak idején. Jobb oldalon kis fülkében a lélekharang kapott helyet. Az építmény életveszélyessé vált, ezért elbontották, de bizakodva várjuk az újjáépítését. Jelenleg a köveiből összeállított kőhalom, közepén fakeszttel jelzi a kálvária helyét.

„Végre megkondukt fenn a kálvárián a harang.”

Mikszáth Kálmán

A lebontott kálvária egykori képe

Zárógondolat

Legyen ez a könyvecske „kedvcsináló” a múltunkra kíváncsi fiataloknak, hogy ők maguknak fedezzék fel mindazt, amit megőriztünk és megmutathattunk nekik. Az idősebbeknek pedig idézzon fel sok szép, emlékezetes eseményt, emléket, amelyek ezekhez az épületekhez kötődnek.

Őrizzük azt, amit őseink ránk hagytak, és ami a miénk!

Vigyázzunk épített környezeti hagyatékunkra, és tanulva elődeinktől építsünk, teremtsünk újabb és újabb értékeket!

Értéktár Bizottság

Tartalom

Bevezető	3
Szent Mihály Főangyal Templom	4
Katolikus plébánia	6
Bebo Károly Szent Mihály szobra	7
Nepomuki Szent János	9
Lourdes-i barlang	11
Evangélikus templom	13
Református templom	15
Szent László-kilátó-kápolna	17
Faluház	19
Pincesor	21
Klastrom-hegy	23
Hősök ligete	27
Útmenti keresztek	29
Kereszt a háztetőn és fülkeszobrok	39
Stációk és Kálvária	40

Forrás:

<http://szentmihaly.com/>

<http://www.honlap.parokia.hu/lap/mogyorodi/cikk/>

<http://www.muemlekem.hu>

A Mogyoródi Római Katolikus Egyházközség

története 1074-2009

Farkas György: Mogyoródi évszázadok

Az Értéktár Bizottsági tagok anyaggyűjtése alapján

Értéktár Bizottság tagjai:

Herman Katalin

Juhász Béláné

Kovács Istvánné

Kürtösi Vilmosné

Nagy Réka

Zachár Zsolt

